

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město

Tel. 257 042 094, e-mail: arbitr@finarbitr.cz

www.financniarbitr.cz

Evidenční číslo:

4257/2013

Registrační číslo (uvádějte
vždy v korespondenci):

1/PS/2013

Nález

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 20. 12. 2012 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi o návrhu ■ (dále též „Navrhovatel“), proti instituci, Česká spořitelna a.s., se sídlem Olbrachtova 1929/62, 140 00 Praha 4, IČ 45244782, zapsané v obchodním rejstříku vedeném u Městského soudu v Praze, oddíl B, vložka 1171 (dále též „Instituce“), vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi podle tohoto zákona s přiměřeným použitím zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci vrácení sociálních dávek, vydání dvojnásobku životního minima, náhrady škody, náhrady nemajetkové újmy a omluvy, takto:

- I. Instituce, Česká spořitelna a.s., se sídlem Olbrachtova 1929/62, 140 00 Praha 4, IČ 45244782, je podle § 115 odst. 1 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, povinna uvést účet č. ■, který vede pro Navrhovatele, ■, a z něhož odepsala dne 20. 11. 2012 částku ve výši 5.091 Kč (slovy pět tisíc devadesát jedna korun českých), do stavu, v němž by byl, kdyby k tomuto odepsání nedošlo; v případě, že Instituce Navrhovateli tento účet již nevede, je Instituce povinna Navrhovateli vyplatit uvedenou částku, včetně zaplacené úplaty a ušlých úroků, a to vše do tří dnů od právní moci tohoto nálezu.**
- II. Instituce je podle § 420 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, povinna zaplatit Navrhovateli částku ve výši 193 Kč (slovy jedno sto devadesát tři korun českých) do tří dnů od právní moci tohoto nálezu.**
- III. Ve zbytku se návrh Navrhovatele se podle §15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.**
- IV. Instituci se podle § 17a zákona o finančním arbitrovi ukládá sankce ve výši 15 000 Kč (slovy patnáct tisíc korun českých), neboť finanční arbitr částečně vyhovuje návrhu Navrhovatele. Sankci je Instituce povinna uhradit ve lhůtě do 15 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto nálezu na účet České národní banky č. 19-3520001/0710, var. symbol 12013, konst. symbol 558.**

O d ů v o d n ě n í :

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Návrhem na zahájení řízení ze dne 20. 12. 2012 se Navrhovatel domáhal proti Instituci vrácení sociálních dávek ve výši 5.091 Kč, vydání částky ve výši dvojnásobku životního minima jednotlivce, náhrady škody v celkové výši 39.861,50 Kč, náhrady nemajetkové újmy v nevyčíslené výši (Navrhovatel uvedl, že požaduje „odškodnění“ v celkové částce 90.000 Kč, přičemž uvedl pouze výši požadované náhrady škody, nikoliv výši požadované náhrady nemajetkové újmy) a omluvy.

Finanční arbitr pro účely tohoto řízení zjistil, že Instituce zřídila dne 25. 11. 1986 Navrhovateli sporožirový účet č. ■ se specifickým symbolem ■. Dne 25. 10. 2001 uzavřel Navrhovatel s Institucí k tomuto účtu Smlouvu o poskytnutí úvěru na sporožirovém účtu (dále jen „Smlouva o kontokorentu“).

Navrhovatel uzavřel dne 23. 5. 2002 s Institucí Smlouvu o sporožirovém účtu (dále také „Smlouva o účtu“) a dne 9. 9. 2002 Dohodu o změně Smlouvy o účtu. Instituce dne 4. 4. 2004 v souladu s čl. 1 Smlouvy o účtu změnila číslo účtu Navrhovatele na číslo ■. Podle čl. 4. Dohody o změně Smlouvy o účtu se práva a povinnosti stran Smlouvou výslovně neupravené řídí platnými Všeobecnými obchodními podmínkami České spořitelny, a. s., pro účely tohoto řízení účinnými od 1. 4. 2011, které jsou nedílnou součástí Smlouvy o účtu (dále jen „Všeobecné podmínky“).

Na právní vztah založený Smlouvou o účtu se uplatní zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“), a zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o platebním styku“). Podle přechodného ustanovení § 144 odst. 6 zákona o platebním styku se „[p]rávní vztahy mezi poskytovatelem platebních služeb a uživatelem platebních služeb dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (tj. dne 1. 11. 2009 – pozn. finančního arbitra) řídí tímto zákonem, i když vznikly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“.

Podle článku 13. Všeobecných podmínek je sporožirový účet jedním z druhů platebních účtů zřizovaných bankou (Institucí) na základě uzavřené smlouvy s klientem (Navrhovatelem). Podle čl. 9.1 Všeobecných podmínek se smlouvou o platebním účtu banka (Instituce) zavazuje zřídit od určité doby v určité měně platební účet pro klienta (Navrhovatele), přijímat na zřízený platební účet peněžní prostředky, vyplácet z něj peněžní prostředky nebo z něj či na něj provádět jiné platební transakce.

Smlouva o účtu je smlouvou o běžném účtu podle § 708 an. obchodního zákoníku a současně rámcovou smlouvou o platebních službách podle § 74 odst. 1 písm. a) zákona o platebním styku, neboť Instituce se zavázala provádět pro Navrhovatele platební transakce ve smlouvě předem neurčené. Smluvní vztah mezi Navrhovatelem a Institucí je vztahem mezi uživatelem platebních služeb a poskytovatelem platebních služeb.

Převod peněžních prostředků (v tomto případě převod na účet exekutora) je platební službou ve smyslu § 3 odst. 1 písm. c) bod 2., příp. d) bod 2. zákona o platebním styku. Navrhovatel vystupuje ve vztahu k Instituci jako plátce (tj. ten, z jehož účtu jsou peněžní prostředky odepsány), Instituce vystupuje ve vztahu k Navrhovateli jako poskytovatel platebních služeb

plátce. Platební příkaz dává příjemce, v tomto případě exekutor, a to v podobě exekučního příkazu.

Účet vedený Navrhovatelem Institucí je platebním účtem podle § 2 odst. 1 písm. b) zákona o platebním styku, neboť slouží k provádění platebních transakcí.

Podle § 74 odst. 2 zákona o platebním styku může rámcová smlouva o platebních službách stanovit podmínky pro vedení platebního účtu. Podle části „10. Vedení účtu“, čl. 10.2 Všeobecných podmínek je banka (Instituce) oprávněna nakládat s peněžními prostředky na platebním účtu, stanoví-li tak právní předpis, smlouva o platebním účtu (zde Smlouva o účtu), Všeobecné podmínky nebo jiné smluvní ujednání mezi bankou (Institucí) a klientem (Navrhovatelem). Jiným smluvním ujednáním je v tomto případě Smlouva o kontokorentu. Podle téhož ustanovení Všeobecných podmínek je banka (Instituce) oprávněna odepsat peněžní prostředky mj. na základě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí příslušného soudu nebo orgánu státní správy. Vedení platebního účtu není platební službou, avšak je s poskytováním platebních služeb úzce spojeno. Spor z vedení platebního účtu je tak sporem při poskytování platebních služeb.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitr příslušný, neboť se jedná o spor mezi poskytovatelem platebních služeb a uživatelem platebních služeb při poskytování platebních služeb podle § 1 písm. a) ve spojení s § 3 odst. 1 a 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českého soudu.

4. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že se od 13. 11. 2012 do 27. 11. 2012 pokoušel v bankomatu Instituce vybrat peněžní prostředky, které měly být na jeho účet vedený Institucí zaslány Úřadem práce. Peněžní prostředky však nevybral, jelikož k dotazu na zůstatek účtu zobrazoval bankomat opakovaně disponibilní zůstatek 13 Kč. Dne 27. 11. 2012 dotazem na Úřadu práce zjistil, že mu Úřad práce tyto peněžní prostředky odeslal 13. 11. 2012 a 14. 11. 2012.

Dne 27. 11. 2012 se proto osobně dostavil na pobočku Instituce, kde mu pracovnice Instituce sdělila, že na jeho účet je vedena exekuce Exekutorským úřadem v Liberci. Dne 28. 11. 2012 mu pracovnice Instituce na pobočce sdělila, že Instituce peněžní prostředky z jeho účtu již odepsala a zaslala na účet Exekutorského úřadu v Liberci. Požadavek Navrhovatele na vydání dvojnásobku životního minima jednotlivce odmítla s tím, že na jeho účtu se již nenacházejí peněžní prostředky k jeho vyplacení.

Navrhovatel se v řízení domáhá vrácení sociálních dávek ve výši 5.091 Kč, vydání částky ve výši dvojnásobku životního minima jednotlivce, náhrady škody, náhrady nemajetkové újmy a omluvy.

Požadovanou náhradu škody Navrhovatel vyčíslil takto: „kontokorent“ ve výši 13.197 Kč (požadovaná částka byla v průběhu řízení Navrhovatelem zvýšena na 15.000 Kč), úrok z kontokorentního úvěru ve výši 2.069,76 Kč, „doplatek úvěru“ ve výši 15.077,5 Kč, splátka úvěru ve výši 600 Kč, platba za elektřinu včetně poplatku za upomínku ve výši 2.465 Kč, nájemné ve výši 2.350 Kč, náklady na telefonickou a písemnou komunikaci s firmou ■ ve výši

„cca“ 100 Kč, náklady na písemnou komunikaci s Exekutorskou komorou, s Exekutorským úřadem v Liberci, s Krajským soudem v Hradci Králové, s generálním ředitelem České spořitelny a s Kanceláří finančního arbitra ve výši „cca“ 500 Kč, náklady na kancelářský papír, náklady na zapůjčení počítače a tiskárny, barva do tiskárny a nákup obálek ve výši „cca“ 700 Kč, náklady internetu k e-mailové komunikaci, k zjišťování potřebných informací k dané problematice, e-mailových kontaktů jednotlivých institucí ve výši „cca“ 300 Kč, dobítí kreditu na telefonickou komunikaci s věřiteli ve výši 200 Kč, náklady na dopravu k bankomatu ve výši „cca“ 500 Kč. *(Celkem tedy 39.861,50 Kč – pozn. finančního arbitra).*

6. Tvrzení Instituce

Instituce tvrdila, že spor nenáleží do pravomoci finančního arbitra, neboť Navrhovatel žádá posouzení oprávněnosti exekuce s přihlédnutím k původu peněžních prostředků na účtu a nejde tedy o spor při poskytování platebních služeb. Sociální dávky došlé na účet Navrhovatele se připsáním na jeho účet transformovaly na pohledávku Navrhovatele z účtu peněžního ústavu, na kterou lze vést exekuci.

Po upřesnění nároků Navrhovatele Instituce tvrdí, že při provádění exekuce postupovala v souladu s platnými právními předpisy a jedná se tedy o autorizovanou platební transakci ve smyslu § 98 odst. 1 zákona o platebním styku. Pravomoc finančního arbitra není podle jejího názoru dána, neboť převod peněžních prostředků prováděný na základě jiných právních skutečností než pokynů plátce či příjemce není platební službou ve smyslu § 3 zákona o platebním styku.

Instituce uvádí, že dne 13. 11. 2012 v 0:05 hod. obdržela exekuční příkaz, podle kterého měl být příkázáním pohledávky z účtu Navrhovatele vymožen jeho dluh ve výši 22.522 Kč. Na účtu Navrhovatele byl v době doručení exekučního příkazu záporný zůstatek ve výši 10.986,92 Kč. *(Vzhledem k poskytnutému kontokorentnímu úvěru mohl Navrhovatel čerpat peněžní prostředky do výše 11.000 Kč, tedy mu v této době zbýval disponibilní zůstatek ve výši 13,08 Kč – pozn. finančního arbitra).* Po doručení exekučního příkazu došly na účet Navrhovatele peněžní prostředky ve výši 3.410 Kč dne 13. 11. 2012 a 1.681 Kč dne 14. 11. 2012. Dne 19. 11. 2012 v 0:05 hod. Instituce obdržela vyrozumění o nabytí právní moci usnesení o nařízení exekuce a exekučního příkazu, na základě kterého provedla částečnou úhradu exekuce ve výši 5.091 Kč dne 20. 11. 2012.

Za dobu od doručení exekučního příkazu do výplaty peněžních prostředků na účet exekutora nevznesl Navrhovatel písemnou ani ústní výzvu k výplatě dvojnásobku životního minima jednotlivce. První požadavek na výplatu dvojnásobku životního minima jednotlivce vznesl Navrhovatel dne 28. 11. 2012.

Podle názoru Instituce výjimka ze zákazu dispozic s peněžními prostředky na účtu stanovená ustanovením § 304b odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“) neznamená, že částka dvojnásobku životního minima jednotlivce představuje nezabavitelnou částku, která nemůže být předmětem exekuce a je exekucí nepostižitelná. Tato výjimka ze zákazu dispozic s peněžními prostředky stanoveného v § 304 odst. 1 a 3 občanského soudního řádu se vztahuje pouze na tyto zákazy, a to od okamžiku doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí (resp. exekučního příkazu) až do okamžiku jejího provedení. Zákon pouze stanoví, že až do okamžiku provedení exekuce může

povinný s částkou odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce nakládat, jelikož se na ni nevztahují zákazy dispozic.

Pokud by zákonodárce zamýšlel konstruovat částku dvojnásobku životního minima jednotlivce jako nezabavitelnou částku nepostižitelnou výkonem exekuce, učinil by tak jiným způsobem. V této souvislosti Instituce poukázala na úpravu nezabavitelné částky u výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy, která nezabavitelnou částku formuluje (na rozdíl od formulace zvolené v případě dvojnásobku životního minima jednotlivce) výslovně.

Instituce tuto úpravu považuje za logickou vzhledem k tomu, že na rozdíl od příjmu ze mzdy peněžní prostředky na účtu u peněžního ústavu nebývají obvykle jediným příjmem povinného.

Instituce postupuje v souladu se zákonem, když k okamžiku, kdy má podle § 307 odst. 1 a 2 občanského soudního řádu exekuci provést, ji provede včetně částky dvojnásobku životního minima jednotlivce, pokud se tato částka na účtu v tomto okamžiku nachází a povinný předtím nepožádal Instituci výslovně o její výplatu.

Rovněž další ustanovení občanského soudního řádu se zmiňují jen o provedení exekuce příkázáním pohledávky z účtu „odesláním pohledávky a jejího příslušenství z účtu a jejím vyplacením oprávněnému“, a to z peněžních prostředků na účtu povinného ke dni, kdy se má exekuce provést, nestanoví však, že by z provedení exekuce byla jakákoli částka vyloučena. Ustanovení § 307 odst. 1 občanského soudního řádu nedává Instituci prostor, aby v okamžiku, kdy má provést exekuci, na účtu povinného zadržela částku ve výši dvojnásobku životního minima jednotlivce.

Instituce taktéž považuje za zákonný svůj postup, kdy částku dvojnásobku životního minima jednotlivce neponechá po doručení exekučního příkazu na účtu k volné dispozici, nýbrž ji vyplatí povinnému pouze na výslovnou (písemnou či ústní) výzvu (*Instituce ve svém vyjádření ze dne 21. 2. 2013, evid. č. 1441/2013 uvedla, že dvojnásobek životního minima jednotlivce poskytuje pouze na základě písemné žádosti povinného, ve vyjádření ze dne 22. 4. 2013, evid. č. 3272/2013 uvádí, že tak činí na základě písemné či ústní výzvy povinného – pozn. finančního arbitra*). Tento postup podle jejího názoru také odpovídá účelu ustanovení § 304b občanského soudního řádu, kterým je zajistit povinnému minimální měsíční příjem k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb. Toto ustanovení neobsahuje jasná pravidla, jak by mělo být při jeho realizaci postupováno, proto je třeba při jeho výkladu postupovat analogicky dle obdobných právních předpisů, zejména § 304a občanského soudního řádu, a dále vycházet z účelu tohoto ustanovení. Pokud by Instituce částku dvojnásobku životního minima jednotlivce ponechala po doručení exekučního příkazu na účtu k volné dispozici, mohla by být vyčerpána zcela pro jiný účel, než ustanovení § 304b občanského soudního řádu sleduje, nebo by mohla být čerpána jinou osobou než povinným, pokud by měla k účtu dispoziční oprávnění. Instituci by takový postup rovněž neumožnil splnit povinnost uloženou §304b odst. 3 občanského soudního řádu – oznámit soudu výplatu peněžních prostředků povinnému, neboť by nemohla garantovat, že byly prostředky vyplaceny právě povinnému (*Instituce poukázala na § 304b odst. 3 občanského soudního řádu v aktuálně účinném znění; na daný případ se však použije znění účinné do 31. 12. 2012, kde se jedná o odst. 2 zmíněného ustanovení – pozn. finančního arbitra*).

Výklad Instituce podporuje také novela občanského soudního řádu účinná od 1. 1. 2013, když podle novelizovaného ustanovení § 304b občanského soudního řádu peněžní ústav vyplatí

peněžní prostředky ve výši dvojnásobku životního minima jednotlivce povinnému jen na jeho žádost a nejvýše jednou.

Instituce zdůraznila, že za řádné provedení exekuce příkázáním pohledávky z účtu odpovídá oprávněnému, který by se v případě nesprávného postupu mohl vůči ní domáhat neoprávněně zadržovaných prostředků.

7. Dokazování a hodnocení důkazů

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy; při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné důkazy.

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů bere za prokázané, že:

- (1) Na základě Exekučního příkazu a potvrzení o jeho doručení Instituci, že Instituci byl dne 13. 11. 2012 v 0:05 hod. doručen Exekuční příkaz. V té době byl na účtu Navrhovatele vzhledem k poskytnutému kontokorentnímu úvěru ve výši 11.000 Kč záporný zůstatek ve výši 10.986,92 Kč a disponibilní zůstatek byl tedy 13,08 Kč; to prokazuje Výpis za listopad a Smlouva o kontokorentu. Z Výpisu za listopad je dále patrné, že dne 13. 11. 2012 došly na účet Navrhovatele peněžní prostředky ve výši 3.410 Kč označené jako „davka HN“ a dne 14. 11. 2012 peněžní prostředky ve výši 1.681 Kč označené jako „doplatek na bydlení“. Dne 19. 11. 2012 v 0:05 hod. Instituce obdržela Vyrozumění; to vyplývá z Vyrozumění a potvrzení o jeho doručení Instituci. Dne 20. 11. 2012 Instituce odeslala z účtu Navrhovatele částku 5.091 Kč na účet třetí osoby (exekutora), jak vyplývá z Výpisu za listopad.
- (2) Mezi 14. 11. 2012 a 27. 11. 2012 si Navrhovatel pomocí platební karty vydané k jeho účtu celkem 24x zobrazil disponibilní zůstatek na svém účtu prostřednictvím bankomatu; to vyplývá z přehledu autorizací provedených platební kartou Navrhovatele.
- (3) Instituce neprovedla z účtu tři inkasní platby, jak vyplývá z Výpisu za listopad: inkasní platbu ve výši 2.370 Kč dne 14. 11. 2012 na účet ■■■, inkasní platbu ve výši 556 Kč dne 18. 11. 2012 na úvěrový účet Navrhovatele č. ■■■ a inkasní platbu ve výši 2.350 Kč dne 20. 11. 2012 na účet označený ve Výpise za listopad jako „■■■“.
- (4) Nejpozději dne 28. 11. 2012 odmítla Instituce vyplatit peněžní prostředky došlé na účet dne 13. 11. 2012 a 14. 11. 2012, to vyplývá z tvrzení Navrhovatele, které Instituce zahrнула do svého vyjádření ze dne 21. 2. 2013, evid. č. 1441/2013 a které nepopřela.
- (5) Instituce vypověděla Smlouvu o účtu dopisem ze dne 4. 3. 2013 doručeným Navrhovateli dne 13. 3. 2013; to vyplývá z Výpovědi a dodejky.

8. K výroku I.

Finanční arbitř se v otázce vzneseného nároku Navrhovatele na vyplacení částky odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce zabýval zejména právními otázkami, zda byla Instituce oprávněna:

- neumožnit Navrhovateli dispozici s prostředky, které byly na jeho účet připsány dne 13. 11. 2012 a 14. 11. 2012;
- požadovat po Navrhovateli výslovnou žádost k výplatě dvojnásobku životního minima jednotlivce;
- převést peněžní prostředky ve výši 5.091 Kč z účtu Navrhovatele ve prospěch třetí osoby (exekutora).

Finanční arbitř při rozhodování o návrhu nemohl opomenout, že je orgánem veřejné moci a podle čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky „[s]tátní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon“. Obdobně podle čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod „[s]tátní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví“. I podle ustanovení § 2 odst. 2 správního řádu platí, že „[s]právní orgán uplatňuje svou pravomoc pouze k těm účelům, k nimž mu byla zákonem nebo na základě zákona svěřena, a v rozsahu, v jakém mu byla svěřena“. K tomu si ještě finanční arbitř připomněl, že Ústavní soud se vyjádřil k povinnosti zákonodárce formulovat pravidla chování jasným a srozumitelným způsobem a následkům v případě, že této povinnosti zákonodárce nedostojí, když v nálezu ze dne 30. 11. 1990, sp. zn. II. ÚS 485/98, uvedl, že „[z]ákonodárce nedostál své povinnosti podle čl. 1 Ústavy České republiky formulovat pravidla chování v právních předpisech jasným a jednoznačným způsobem a orgány výkonné moci svým postupem porušily základní práva stěžovatele... Úmysl zákonodárce upravit osvobození od daně z nemovitostí jen na určitou skupinu případů proto nebyl vyjádřen způsobem, který odpovídá požadavkům na určitost a jasnost právních předpisů v podmínkách právního státu (čl. 1 Ústavy ČR). Toto pochybení proto musí jít k tíži zákonodárce...“.

Finanční arbitř se v této souvislosti zabýval relevantní právní úpravou týkající se předmětu sporu, která je obsažena zejména v ustanoveních § 304 odst. 1 a 3, § 304b, § 306 odst. 1 a 2 a § 307 odst. 1 až 5 občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012.

Podle § 304 odst. 1 a 3 občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí, že „[v] nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu soud příkáže peněžnímu ústavu, aby od okamžiku, kdy mu bude usnesení doručeno, z účtu povinného až do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství nevyplácel peněžní prostředky, neprováděl na ně započtení a ani jinak s nimi nenakládal. Nařídí-li soud výkon rozhodnutí na více účtů povinného, uvede v usnesení také pořadí, v jakém z nich bude vymáhaná pohledávka odepsána. Povinný ztrácí okamžikem, kdy je peněžnímu ústavu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, právo vybrat peněžní prostředky z účtu, použít tyto prostředky k platbám nebo s nimi jinak nakládat, a to do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství.“

Podle § 304a občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí:

„(1) Zákazy uvedené v § 304 odst. 1 a 3 neplatí, jde-li o peněžní prostředky, které jsou povinným určeny pro výplatu mezd (platů), náhrad mezd (platů) a dalších plnění, která nahrazují odměnu za práci, jeho zaměstnancům, splatných ve výplatním termínu nejbližším následujícím po dni, kdy bylo peněžnímu ústavu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí; mzdy (platy), náhrady mezd (platů) a plnění, která nahrazují odměnu za práci, splatné v dalších výplatních termínech již z pohledávky z účtu nelze do zániku výkonu rozhodnutí hradit.“

(2) Peněžní prostředky uvedené v odstavci 1 peněžní ústav vyplatí povinnému, jestliže mu předloží své písemné prohlášení, v němž uvede účel platby, celkovou částku a jména zaměstnanců s uvedením výše mzdy (platu), náhrady mzdy (platů) nebo jiných plnění, která nahrazují odměnu za práci, jež jim mají být vyplaceny; ...“

Podle § 304b občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí:

„(1) Zákazy uvedené v § 304 odst. 1 a 3 se nevztahují na peněžní prostředky do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce podle zvláštního právního předpisu. Má-li u jednoho peněžního ústavu povinný více účtů, použije se věta první pouze u jednoho z těchto účtů.

(2) Výplatu peněžních prostředků povinnému podle odstavce 1 oznámí peněžní ústav soudu, který nařídil výkon rozhodnutí“.

Podle § 306 odst. 1 a 2 občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí, že *„[n]ařízení výkonu rozhodnutí se vztahuje až do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství na pohledávku povinného z účtu ve výši, v jaké byly na účtu peněžní prostředky v okamžiku, v němž bylo peněžnímu ústavu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, jakož i na pohledávku z účtu, která vznikla tím, že na účet došly peněžní prostředky dodatečně, nejpozději však do šesti měsíců ode dne, kdy bylo peněžnímu ústavu doručeno vyrozumění podle § 305; povinnost peněžního ústavu provést opravné zúčtování podle zvláštního zákona a ustanovení § 304a tím nejsou dotčeny. Provedením (§ 307, § 308, § 309a odst. 1 a 3) výkon rozhodnutí zaniká.“*

Podle § 307 odst. 1 občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí:

„(1) Výkon rozhodnutí se provede odepsáním vymáhané pohledávky a jejího příslušenství z účtu a jejím vyplacením oprávněnému. Byl-li výkon rozhodnutí nařízen na více účtů povinného, provede peněžní ústav výkon rozhodnutí z jednotlivých účtů podle pořadí uvedeného v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí.

(2) Peněžní ústav provede výkon rozhodnutí ve dni, který následuje po doručení vyrozumění podle § 305; není-li však pohledávka povinného z účtu ještě splatná, provede peněžní ústav výkon rozhodnutí ve dni, který následuje po její splatnosti. Výkon rozhodnutí se provede i tehdy, postačuje-li pohledávka povinného z účtu jen k částečnému uspokojení oprávněného.

(3) Nebyla-li podle odstavce 2 vymáhaná pohledávka a její příslušenství zcela uhrazena, provede peněžní ústav výkon rozhodnutí také ve dni následujícím po dni, v němž na účet dojdou peněžní prostředky v takové výši, která je potřebná k plnému uspokojení oprávněného. Nedojde-li k tomu do šesti měsíců ode dne doručení vyrozumění podle § 305, provede peněžní ústav výkon rozhodnutí ohledně dodatečně došlých peněžních prostředků rovněž ve dni, který následuje po uplynutí uvedené doby, popřípadě oprávněnému sdělí, že na účtu povinného nebyly peněžní prostředky. Pohledávku z účtu peněžní ústav odepíše a oprávněnému ji vyplatí i tehdy, nepostačuje-li k jeho plnému uspokojení.

(4) Odepsanou pohledávku z účtu povinného je peněžní ústav povinen oprávněnému vyplatit, i když má vůči němu peněžitou pohledávku, kterou by jinak mohl započíst.

(5) Provedením výkonu rozhodnutí se peněžní ústav zproští v rozsahu plnění vyplaceného oprávněnému své povinnosti vůči povinnému.“

Finanční arbitr z úpravy obsažené v občanském soudním řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 dovozuje, že od okamžiku, kdy peněžní ústav obdrží usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu, platí pro peněžní prostředky převyšující částku dvojnásobku životního minima jednotlivce (jednou na všech účtech povinného, které peněžní ústav pro povinného vede) zákaz, aby je peněžní ústav vyplácel, prováděl na ně započtení a jinak s nimi

nakládal. Na peněžní prostředky odpovídající částce dvojnásobku životního minima jednotlivce se tento zákaz nevztahuje a naopak se k nim váže právo povinného s nimi disponovat stejným způsobem jako před nařízením výkonu rozhodnutí. To platí i v případě, že peněžní prostředky se na účtu v okamžiku doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nenacházejí, ale jsou na něj připsány později ve smyslu § 306 odst. 1 občanského soudního řádu. Současně finanční arbitr dovozuje, že ze zkoumané právní úpravy neplyne povinnost peněžního ústavu o právu na prostředky odpovídající dvojnásobku životního minima dlužníka informovat, ale také neplyne právo peněžního ústavu po povinném požadovat, aby o výplatu prostředků do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce žádal písemně nebo alespoň výslovně v tom smyslu, že požaduje výplatu právě těchto prostředků, a ani z ní výslovně neplyne, zda je zákaz pouze dočasný nebo trvalý.

Jakkoli se může tedy zdát, že není správné, aby dlužník, který neplní svoje závazky, byl chráněn před svým věřitelem tím, že jeho peněžní prostředky, které má na účtu u každého peněžního ústavu, nelze až do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce postihnout výkonem rozhodnutí, nelze citovaná ustanovení § 304a a § 304b občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, s přihlédnutím ke shora uvedenému, zvláště pak k judikatuře týkající se požadavku na zákonodárce, vyložit jinak, než tak, jak dospěl finanční arbitr v tomto nálezu.

Instituce argumentuje, že povinnost podat výslovně formulovanou žádost, na základě které může být povinnému vyplacen dvojnásobek životního minima jednotlivce, lze dovodit z účelu ustanovení §304b a dále analogicky podle § 304a občanského soudního řádu, podle kterého se zákazy zajišťující průběh exekuce neuplatní na prostředky z účtu povinného, které jsou určeny pro výplatu mezd, náhrad mezd a dalších plnění, které nahrazují odměnu za práci zaměstnanců povinného. Předpokladem výplaty těchto prostředků je písemné prohlášení povinného peněžnímu ústavu, v němž povinný uvede účel platby, celkovou částku peněžních prostředků a jména konkrétních zaměstnanců s uvedením mzdy, která jim má být vyplacena. V tomto případě ale celkovou výši odměny za práci zaměstnanců povinného nelze předem určit, neboť zákon nemůže předjímat ani počet zaměstnanců ani výši mzdy jednotlivého zaměstnance. U dlužníka, fyzické osoby, nezaměstnávajícího žádné zaměstnance, zákonodárce výslovně vymezil kategorii dvojnásobku životního minima jednotlivce. V tomto případě není nutné, aby povinný výši částky, která mu má být vyplacena, specifikoval, neboť výše částky životního minima jednotlivce je stanovena v § 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

K argumentu Instituce, že by bez výslovné žádosti nebylo možno zaručit, že peněžní prostředky budou použity k účelu zákonodárcem zamýšlenému, finanční arbitr uvádí, že použití částky vyplacené jako dvojnásobek životního minima jednotlivce právě k účelu zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb nelze zaručit ani v případě, že ji peněžní ústav povinnému vydá na základě výslovně formulované žádosti. Pokud jde o obavu Instituce, že peněžní prostředky mohou být vyplaceny někomu jinému než povinnému, pak má-li třetí osoba dispoziční oprávnění k prostředkům na účtu, potom udělení takového dispozičního oprávnění představuje zmocnění majitele účtu udělené třetí osobě, aby s peněžními prostředky na účtu disponovala namísto majitele. Jsou-li peněžní prostředky vyplaceny na příkaz osoby s dispozičním oprávněním, jde ve skutečnosti o výplatu majiteli účtu prostřednictvím zmocněnce a v rozsahu vyplacených prostředků zaniká pohledávka majitele účtu za peněžním ústavem.

Zákonodárce, zřejmě vědom si neurčité a nejasné právní úpravy, se pokusil znění § 304b odst. 1 a 2 občanského soudního řádu poopravit, takže ve znění účinném od 1. 1. 2013, platí, že:

„(1) Zákazy uvedené v § 304 odst. 1 a 3 se nevztahují na peněžní prostředky do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce podle zvláštního právního předpisu. Má-li u jednoho peněžního ústavu povinný více účtů, použije se věta první pouze u jednoho z těchto účtů.

(2) Peněžní prostředky podle odstavce 1 peněžní ústav vyplatí povinnému na jeho žádost nejvýše jednou. O tom musí být povinný při nařízení výkonu rozhodnutí poučen.“

S přihlédnutím ke všemu, co bylo dosud vyloženo shora, ani podle nové právní úpravy § 304b odst. 2 občanského soudního řádu, účinné od 1. 1. 2013, neztrácí povinný do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce právo vybrat peněžní prostředky z účtu, použít tyto prostředky k platbám nebo s nimi jinak nakládat. Peněžní ústav vyplatí povinnému prostředky do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce na jeho žádost nejvýše jednou, o čemž musí být povinný při nařízení výkonu rozhodnutí poučen. Ani zde však zákon neupravuje formu žádosti. Za takovou žádost by tedy podle názoru finančního arbitra musel peněžní ústav považovat a připustit platební příkaz k výběru či převodu peněžních prostředků daný prostřednictvím bankomatu či jinou formou.

Ani z nové právní úpravy tedy nevyplývá, že by výplata peněžních prostředků měla být vázána na žádost výslovně formulovanou na výplatu částky dvojnásobku životního minima jednotlivce.

Úprava obsažená v ustanovení § 304b občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, byla do zákona začleněna novelou provedenou zákonem č. 218/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Iniciátorem této ochrany povinného byl Veřejný ochránce práv, který ve svém návrhu odůvodnil novou úpravu neúnosným stavem, kdy v případě, že povinnému je na účet zasílána mzda, důchod nebo jiná sociální dávka a tento účet je obstaven, ocitá se povinný po určitou dobu zcela bez příjmu. Zatímco při výkonu rozhodnutí formou srážek ze mzdy je povinný chráněn ustanovením § 278 občanského soudního řádu, který stanoví zákaz srážení tzv. základní částky vypočtené dle nařízení vlády č. 596/2006 Sb., je-li povinnému zaslána nezabavitelná částka na účet, který je rovněž postižen výkonem rozhodnutí nebo exekucí, ustanovení o nezabavitelných částkách pozbývá smyslu, jelikož povinnému nezůstane ani ta část mzdy, která je dle zákona nepostižitelná výkonem rozhodnutí (§ 278 občanského soudního řádu). To samé se děje, pokud povinnému všechny jeho příjmy chodí na účet, který byl postižen výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Pokud zákon chrání tzv. životní minimum v případě, že povinný pobírá mzdu, důchod nebo sociální dávku, je nutné chránit toto životní minimum stejným způsobem i v případě, že jsou tyto příjmy zasílány na účet.

Vzhledem k výše uvedenému smyslu ustanovení § 304b občanského soudního řádu jako obdoby ochrany povinného podle § 278 občanského soudního řádu, podle kterého povinnému nesmí být sražena z měsíční mzdy základní částka, dovozuje finanční arbitr účelovým výkladem zákona povinnost peněžního ústavu na účtu povinného peněžní prostředky ve výši dvojnásobku životního minima jednotlivce zanechat i po vyrozumění o nabytí právní moci usnesení o nařízení exekuce, a to s ohledem na § 281 občanského soudního řádu, podle kterého je nepřípustné provádět srážky ze mzdy ve větším rozsahu, než dovolují ustanovení tohoto zákona, a to i když s tím povinný souhlasí. Jestliže tedy při srážkách ze mzdy nesmí být povinnému sražena základní částka a musí mu být vyplacena, pak by podle finančního arbitra měla zůstat i na jeho účtu podle § 304b občanského soudního řádu.

Instituce argumentuje, že zákon jí v § 307 odst. 1 a 2 občanského soudního řádu ukládá povinnost provést exekuci odepsáním vymáhané pohledávky a jejího příslušenství z účtu a jejím

vyplacením oprávněnému, aniž by přitom stanovil, že z této částky je vyloučena částka dvojnásobku životního minima jednotlivce coby částka exekucí nepostižitelná, tak jako to činí např. v § 278 občanského soudního řádu u srážek ze mzdy, když stanoví: „*Povinnému nesmí být sražena z měsíční mzdy základní částka; způsoby jejího výpočtu stanoví nařízením vláda České republiky.*“ Výjimka ze zákazů uvedených v § 304 odst. 1 a 3 občanského soudního řádu se vztahuje pouze na tyto zákazy, a to od okamžiku doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí (resp. exekučního příkazu) až do okamžiku jejího provedení. Zákon pouze stanoví, že až do okamžiku provedení exekuce může povinný s částkou odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce nakládat, jelikož se na ni nevztahují zákazy dispozic.

Finanční arbitr předně konstatuje, že tento argument se jeví nesmyslným v situaci, kdy pohledávka povinného z účtu postačuje ke dni vyrozumění o právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí jen k částečnému uspokojení oprávněného, tak jak tomu bylo právě v posuzovaném případě. Potom totiž zákazy uvedené v § 304 odst. 1 a 3 občanského soudního řádu nadále trvají a stejně tak trvá výjimka z tohoto zákazu uvedená v § 304b odst. 1 občanského soudního řádu.

Pokud jde o rozdíly ve formulacích uvedených v případě výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy a v případě příkázání pohledávky z účtu, finanční arbitr dovozuje, že jsou logickým důsledkem odlišného mechanismu provádění těchto dvou druhů výkonu rozhodnutí. Při výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy je kromě odeslání sražené části mzdy oprávněnému také třeba dalšího aktivního kroku zaměstnavatele, tedy vyplacení základní částky zaměstnanci – povinnému. Při exekuci prováděné příkázáním pohledávky z účtu peněžního ústavu ale postačí, ponechá-li peněžní ústav povinnému částku dvojnásobku životního minima jednotlivce na účtu k dispozici.

Pokud jde o domněnku Instituce, že peněžní prostředky na účtu obvykle nebývají na rozdíl od mzdy jediným příjmem povinného, finanční arbitr nezjistil, na základě jakých skutečností Instituce k tomuto závěru dospěla. Finanční arbitr je naopak toho názoru, že další příjmy povinného jsou mu často zasílány právě na účet u peněžního ústavu, takže se stávají pohledávkou z účtu a de facto pak představují jediný příjem povinného.

Finanční arbitr nemohl opominout ani specifika provádění exekuce podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (dále jen „exekuční řád“), ve znění účinném do 31. 12. 2012.

Podle § 52 odst. 1 a 2 exekučního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí, že „*[n]estanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu. Nestanoví-li tento zákon jinak, je exekutor oprávněn vykonat všechny úkony, které občanský soudní řád a další právní předpisy jinak svěřují při provedení výkonu rozhodnutí soudu, soudci, vykonavateli nebo jinému zaměstnanci soudu.*“

Podle § 44 odst. 3 exekučního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí, že „*[s]oud usnesením nařídí exekuci a jejím provedením pověří exekutora do 15 dnů, jestliže jsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro nařízení exekuce, jinak návrh zamítne. Soud nařídí exekuci, aniž by stanovil, jakým způsobem má být exekuce provedena.*“

Podle § 47 odst. 1 a 2 exekučního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí, že „*[e]xekutor poté, co mu bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce, posoudí, jakým způsobem bude exekuce provedena, a vydá nebo zruší exekuční příkaz ohledně majetku, který má být exekucí postižen.*“

Exekučním příkazem se rozumí příkaz k provedení exekuce některým ze způsobů uvedených v tomto zákoně. Exekutor je povinen v exekučním příkazu zvolit takový způsob exekuce, který není zřejmě nevhodný, zejména vzhledem k nepoměru výše závazků povinného a ceny předmětu, z něhož má být splnění závazků povinného dosaženo. Exekuční příkaz má účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu. Podle exekučního příkazu se exekuce provede po právní moci usnesení o nařízení exekuce.“

Je-li tedy výkon rozhodnutí prováděn podle exekučního řádu, není vydáváno a peněžnímu ústavu doručováno pouze usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, od jehož právní moci se odvíjí povinnost peněžního ústavu provést výkon rozhodnutí odepsáním peněžních prostředků z účtu povinného a odesláním na účet exekutora, nýbrž soud nejprve usnesením nařídí exekuci a jejím provedením pověří konkrétního exekutora. Takto pověřený exekutor teprve poté určí způsob provedení exekuce a k její realizaci vydá exekuční příkaz(y). Teprve exekučním příkazem přikáže konkrétnímu peněžnímu ústavu, aby z účtu povinného nevyplácel peněžní prostředky, neprováděl na ně započtení a ani jinak s nimi nenakládal a uloží mu další povinnosti podle § 304 an. občanského soudního řádu, který se v exekučním řízení použije přiměřeně. Exekuční příkaz pak doručí peněžnímu ústavu, a to v souladu s § 304 odst. 2 občanského soudního řádu dříve než povinnému. Výplata peněžních prostředků peněžním ústavem exekutorovi je však podle § 47 odst. 2 exekučního řádu vázána na právní moc usnesení o nařízení exekuce, nikoliv na právní moc exekučního příkazu samotného. To znamená, že se může stát (a v praxi se tak často také děje), že exekutor doručí peněžnímu ústavu vyrozumění o nabytí právní moci usnesení o nařízení exekuce zároveň s exekučním příkazem a peněžní ústav je pak v souladu v § 307 odst. 2 povinen provést výplatu peněžních prostředků exekutorovi již následující pracovní den. Přitom stále platí, že povinnému nesmí být exekuční příkaz doručen dříve než peněžnímu ústavu. V takovém případě je vyloučeno, aby povinný stihl požádat peněžní ústav o vyplacení dvojnásobku životního minima jednotlivce před provedením exekuce odesláním peněžních prostředků exekutorovi. Finanční arbitr nepovažuje za možné, aby zákonodárce konstruoval speciální oprávnění povinného na výplatu dvojnásobku životního minima jednotlivce, aniž by mu umožňoval toto oprávnění v praxi uplatnit.

Vzhledem k tomu, že životní minimum je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb jedince a občanský soudní řád dále nespécifikuje podmínky, okolnosti či průběh aplikace § 304b občanského soudního řádu ze zablokovaného účtu povinného, není podle finančního arbitra možné použít extenzivní výklad zákona, který by omezil hlavní účel ustanovení, kterým je ochrana základních osobních potřeb jedince.

Spor mezi Navrhovatelem a Institucí se tak ocitá v rovině sporu o neautorizovanou platební transakci ve výši 5.091 Kč, která odpovídá částce, kterou Instituce převedla z účtu Navrhovatele exekutorovi.

Podle § 98 odst. 1 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o platebním styku“), je platební transakce autorizována, jestliže k ní plátce dal souhlas, nestanoví-li právní předpis jinak. V tomto případě souhlas plátce nahrazuje samotné ustanovení § 304b odst. 1 a 2 občanského soudního řádu, ale pouze k peněžním prostředkům přesahujícím částku odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr zjistil, že dne 20. 11. 2012 převedla Instituce peněžní prostředky ve výši 5.091 Kč z platebního účtu Navrhovatele na účet exekutora.

Optikou tohoto případu nebyla Instituce oprávněna platební transakci, resp. převod peněžní prostředky výši 5.091 Kč dne 20. 11. 2012 provést. Z podkladů finanční arbitr současně zjistil a má za prokázané, že Navrhovatel tento převod jako platební transakci neautorizoval.

Podle § 115 odst. 1 zákona o platebním styku „[j]estliže byla provedena neautorizovaná platební transakce, poskytovatel plátce neprodleně po té, co mu plátce neautorizovanou platební transakci oznámil, a) uvede platební účet, z něhož byla částka platební transakce odepsána, do stavu, v němž by byl, kdyby k tomuto odepsání nedošlo, b) vrátí částku platební transakce, včetně zaplacené úplaty a ušlých úroků, plátci, jestliže postup podle písmene a) nepřipadá v úvahu.“

Za oznámení Navrhovatele o neautorizované platební transakci je v tomto případě nutno považovat reklamaci ze dne 27. 11. 2012.

Protože byly splněny všechny podmínky, kdy odpovědnost za neautorizovanou platební transakci nese Instituce, ukládá finanční arbitr ve smyslu § 115 odst. 1 zákona o platebním styku tuto povinnost Instituci ve výroku tohoto rozhodnutí.

Navrhovatel požaduje výplatu dvojnásobku životního minima jednotlivce, tedy částku ve výši 6.820 Kč ve smyslu § 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. Vydání plné částky dvojnásobku životního minima jednotlivce by však mohl požadovat pouze v případě, že by se peněžní prostředky v této výši na jeho účtu nacházely v okamžiku doručení exekučního příkazu, popř. na účet došly dodatečně. Z podkladů shromážděných finančním arbitrem však nevyplývalo, že by tomu tak bylo.

9. K výroku II.

Navrhovatel požadoval po Instituci mj. náhradu škody ve výši částky 95 Kč, kterou zaplatil za upomínku společnosti ■■■, a škody ve výši částky 98 Kč, kterou zaplatil za kancelářské potřeby.

Podle § 420 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“) platí, že „[k]aždý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.“ Podle odst. 3 téhož ustanovení platí, že „[o]dpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil.“ Předpoklady vzniku nároku na náhradu škody jsou tedy: porušení právní povinnosti, škoda, příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a vznikem škody a zavinění.

Instituce porušila právní povinnost vyplývající z § 304b odst. 1 občanského soudního řádu.

Škoda je majetková újma, kterou lze objektivně vyčíslit v penězích, přičemž se může jednat buď o reálné zmenšení existujícího majetku (skutečná škoda), nebo o nezvětšení majetku, ačkoliv bylo možné je očekávat (ušlý zisk). V daném případě Navrhovatel tvrdil a prokázal, že mu vznikla skutečná škoda ve výši 95 Kč, a to předložením Výpisu za listopad, upomínky o zaplacení částky 2.465 Kč společnosti ■■■ adresované Navrhovateli ze dne 29. 11. 2012 a dokladem o uhrazení částky 2.465 Kč společnosti ■■■, s. r. o. dne 12. 12. 2012. Z předložených dokladů a tvrzení Navrhovatele vyplývá, že částka 2.465 Kč byla tvořena jednak pravidelnou úhradou ve výši 2.370 Kč (k této částce viz odůvodnění k výroku III.) a dále platbou za upomínku ve výši 95 Kč.

Navrhovatel dále tvrdil a prokázal pokladním dokladem o koupi kancelářských potřeb v ceně 98 Kč ze dne 12. 12. 2012, že mu vznikla skutečná škoda ve výši 98 Kč.

Mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody musí existovat příčinná souvislost. Finanční arbitr se proto zabýval otázkou, zda by k výše uvedené škodě došlo, pokud by Instituce neporušila svou právní povinnost.

Jak vyplývá z Výpisu za listopad, Instituce neprovedla z účtu Navrhovatele mj. inkasní platbu ve výši 2.370 Kč dne 14. 11. 2012 na účet ■. Tato platba je dále označena jako „■“. Z Výpisu za listopad, upomínky o zaplacení částky 2.465 Kč společnosti ■ adresované Navrhovateli ze dne 29. 11. 2012 a vzneseného nároku Navrhovatele na náhradu škody „■“ finanční arbitr dovodil, že neprovedená inkasní platba ze dne 14. 11. 2012 ve výši 2.370 měla být platbou za elektřinu hrazenou prostřednictvím inkasa. Pokud by Instituce ponechala Navrhovateli částku dvojnásobku životního minima jednotlivce, resp. došlou částku ve výši 5.091 Kč Navrhovateli na účtu k dispozici, pak by tato inkasní platba byla s vysokou mírou pravděpodobnosti provedena a Navrhovatel by tak společností ■ nebyl upomínán o její zaplacení, tedy by mu nevznikly náklady ve výši platby za upomínku. Porušení právní povinnosti Instituce je tedy v příčinné souvislosti se vznikem škody ve výši 95 Kč.

Jak vyplývá z pokladního dokladu o koupi kancelářských potřeb, tyto potřeby byly zakoupeny dne 12. 12. 2012, tedy v úzké časové souvislosti s porušením právní povinnosti Instituce. Jak vyplývá z dokladů předložených Navrhovatelem, Navrhovatel v době po porušení právní povinnosti Institucí zasílal řadu dopisů na různá místa a dále podal návrh k finančnímu arbitrovi, přičemž výše diskutovaného nákladu (98 Kč) se výrazně nevymyká rozsahu předložené korespondence. Finanční arbitr proto dovodil, že k této korespondenci Navrhovatele a tedy i zakoupení kancelářských potřeb Navrhovatelem by s vysokou mírou pravděpodobnosti nebylo došlo, kdyby Instituce nezadržela Navrhovateli částku ve výši dvojnásobku životního minima jednotlivce, resp. došlé částky ve výši 5.091 Kč na účtu.

Pokud se týká zavinění, § 420 odst. 3 občanského zákoníku stanoví, že odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil. Instituce však absenci svého zavinění ve vztahu k vzniklé škodě v řízení před finančním arbitrem netvrdila ani neprokázala.

Finanční arbitr proto podle § 420 odst. 1 občanského zákoníku přiznal Navrhovateli náhradu škody ve výši 95 Kč + 98 Kč, celkem tedy 193 Kč.

10. K výroku III.

Pokud jde o nárok Navrhovatele na vrácení sociálních dávek (neboť podle Výpisu za listopad šlo v případě částek došlých dne 13. 11. 2012 a 14. 11. 2012 o dávku pomoci v hmotné nouzi a doplatek na bydlení), podle § 317 odst. 2 občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platí, že „[v]ýkonu rozhodnutí nepodléhají peněžité dávky sociální péče, dávky pomoci v hmotné nouzi, z dávek státní sociální podpory příspěvek na bydlení a dávky státní sociální podpory vyplácené podle zvláštního zákona jednorázově.“ Podle názoru finančního arbitra jsou-li tyto dávky vyplaceny na účet, stávají se v okamžiku dojití na tento účet vlastnictvím peněžního ústavu. Majiteli účtu tímto okamžikem vzniká pohledávka za peněžním ústavem ve výši došlých peněžních prostředků, tedy pohledávka z účtu peněžního ústavu,

na kterou je možno vést výkon rozhodnutí, resp. exekuci ve smyslu § 303 an. občanského soudního řádu.

Kromě toho částka požadovaná z titulu nároku na vrácení sociálních dávek již Navrhovateli byla přiznána z titulu nároku na vydání dvojnásobku životního minima jednotlivce. Není možné přiznat stejnou částku dvakrát.

Navrhovatel požadoval po Instituci také „Kontokorent 13.197,-- Kč“. Tuto částku později zvýšil na 15.000 Kč, aniž by jasně rozlišoval mezi jistinou kontokorentního úvěru a řádnými úroky a úroky z prodlení. Dále požadoval „Poplatek 2.069,-- Kč České spořitelně“, u kterého finanční arbitř na základě Výpisu za prosinec dovodil, že se jedná o úroky z kontokorentního úvěru.

Z Výpovědi se podává, že jistina kontokorentního úvěru, tedy částka celkem Navrhovatelem čerpaná na tento úvěr, činila ke dni 4. 3. 2013 13.339,38 Kč. Tato částka nemůže být Navrhovateli přiznána. Jak výše uvedeno, předpoklady vzniku nároku na náhradu škody jsou porušení právní povinnosti, škoda, příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a vznikem škody a zavinění.

Ačkoliv k porušení právní povinnosti Instituce došlo, chybí hned dva další předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu, a to vznik škody a příčinná souvislost. Škoda je majetková újma spočívající v reálném zmenšení existujícího majetku nebo v nezvětšení majetku. Částka 13.339,38 Kč je však částka, která byla Institucí poskytnuta Navrhovateli jako úvěr, nikoliv částka, o kterou se existující majetek Navrhovatele zmenšil, či částka, o kterou se nezvětšil, ač to mohl Navrhovatel oprávněně očekávat. Splácení závazku, který na sebe Navrhovatel vzal, není možno označit za škodu. Pokud se týká příčinné souvislosti, Instituce nezpůsobila porušením své právní povinnosti Navrhovateli škodu odpovídající částce 13.339,38 Kč. Navrhovatel dluží Instituci tuto částku nikoliv z toho důvodu, že mu Instituce nevyplatila částku odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce, ale proto, že si s Institucí sjednal poskytnutí kontokorentního úvěru, že mu Instituce tento úvěr poskytla a že tento úvěr v dohodnutém termínu nesplatil. Přitom nelze konstatovat, že by Navrhovatel pravděpodobně úvěr v dohodnutém termínu splatil, pokud by mu Instituce nezadržela dvojnásobek životního minima jednotlivce. Navrhovateli došly dne 13. 11. 2012 a 14. 11. 2012 na účet peněžní prostředky v hodnotě celkem 5.091 Kč. Tyto prostředky by v první řadě samy o sobě nepostačovaly ke splacení plné výše v té době vyčerpaného kontokorentního úvěru. Navíc pokud by nebyly Institucí zadrženy, byly by s vysokou mírou pravděpodobnosti vyčerpány na všechny nebo některé neprovedené platby ze dne 14. 11. 2012 (2.370 Kč), 18. 11. 2012 (556 Kč) a 20. 11. 2012 (2.350 Kč). Tyto tři platby tvoří v součtu částku 5.276 Kč. Pokud jde o argument Navrhovatele, že by si byl za normálních okolností na splátku úvěru vypůjčil a druhý den vrátil, čímž by dosáhnul nového poskytnutí úvěru, finanční arbitř uvádí, že nemožnost tohoto postupu také nezpůsobila Instituce porušením své právní povinnosti. Finanční arbitř zdůrazňuje, že na straně Instituce shledal porušení právní povinnosti pouze v nevydání dvojnásobku životního minima jednotlivce Navrhovateli. Finanční arbitř neposuzoval oprávněnost vedení exekuce, neboť to mezi jeho pravomoci nenáleží. Instituce by tedy za stavu, kdy na účet byla vedena exekuce, nemohla postupovat jinak, než že by jakoukoliv došlou částku ve výši převyšující dvojnásobek životního minima jednotlivce zadržela a ve lhůtách podle občanského soudního řádu převedla na účet exekutora, takže by ke splacení úvěru nemohlo dojít.

Stejný závěr ohledně příčinné souvislosti finanční arbitř učinil i v případě úroků z kontokorentního úvěru, a to úroku ve výši 2.069,76 Kč označeného ve Výpise za prosinec jako

„debetní úrok, přečerpaný a nesplacený KTK“ a dalších úroků ve Výpovědi vyčíslených částkou 165,51 Kč a označených jako „úroky z prodlení“ a 340,73 Kč a označených jako „řádné úroky“, neboť se nepodařilo prokázat, že tato škoda vznikla Navrhovateli z důvodu porušení právní povinnosti Instituce ponechat mu na účtu k dispozici prostředky odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce.

Navrhovatel požadoval po Instituci „Doplatek úvěru 15.077,50 Kč“ a splátku 600 Kč, kterou zaslal Instituci poštovní poukázkou dne 20. 12. 2012. Z předložené Smlouvy o úvěru, pokladního dokladu o čerpání úvěru ve výši 30.000 Kč ze dne 11. 12. 2006 a korespondence se společností ■■■ finanční arbitr dovodil, že Instituce poskytla Navrhovateli úvěr ve výši 30.000 Kč, který měl Navrhovatel splácet pravidelnými splátkami ve výši 556 Kč vždy k 15. dni každého kalendářního měsíce, a to na úvěrový účet č. ■■■, který je odlišný od jeho sporozirového účtu č. ■■■, na který byla vedena exekuce. Společnost ■■■ informovala Navrhovatele dopisem ze dne 7. 12. 2012, že žádá jménem Instituce o úhradu dlužné částky z tohoto úvěru ve výši celkem 14.843 Kč. V dopise ze dne 4. 1. 2013 Navrhovatele informovala, že výše dluhu činí 14.531 Kč a 546,50 Kč jako úroky z prodlení, celkem tedy 15.077,50 Kč. Navrhovatel zaslal Instituci na tento úvěr splátku 600 Kč dne 20. 12. 2012.

Stejně jako v případě kontokorentního úvěru dospěl finanční arbitr k závěru, že vznik této pohledávky Instituce za Navrhovatelem nebyl způsoben porušením právní povinnosti Instituce spočívajícím v nevydání dvojnásobku životního minima jednotlivce Navrhovateli.

Je pravda, že pokud by Instituce částku dvojnásobku životního minima jednotlivce Navrhovateli nezadržela, pak by s vysokou mírou pravděpodobnosti byla dne 18. 11. 2012 provedena splátka tohoto úvěru ve výši 556 Kč. Finanční arbitr se proto zabýval otázkou, zda k zesplatnění úvěru Instituce přikročila právě v důsledku neprovedení této splátky, či se tak stalo z jiných důvodů.

Podle Části I, bodu 13. Smlouvy o úvěru je banka (tedy Instituce) oprávněna požadovat v jí určené lhůtě splacení celého zůstatku Úvěru 1 s příslušenstvím, nezávisle na stavu jeho čerpání a splatnosti, mj. tehdy, jestliže je klient (tedy Navrhovatel) v prodlení se splacením jedné splátky Úvěru 1 po dobu delší než 3 měsíce nebo se splacením více než dvou splátek v dohodnuté lhůtě.

K dotazu finančního arbitra, zda došlo k zesplatnění úvěru ve smyslu Části I, bodu 13. a z jakého důvodu, Instituce finančnímu arbitrovi sdělila, že se tak stalo z důvodu neuhrazení dvou splátek za období říjen a listopad roku 2011. Tedy z důvodu neuhrazení splátek před více než rokem od sporné události. Jakkoliv se finančnímu arbitrovi nezdálo pravděpodobné, že Instituce vyčkává rok od porušení smluvních podmínek zakládajícího její oprávnění požadovat splacení celého úvěru, než k tomuto kroku přistoupí, musel vzít v úvahu také vyjádření Navrhovatele ze dne 21. 1. 2013, evid. č. 424/2013, kde uvádí, že úvěr splácel „sice v jiný termín, ale splácel“. Vyjádření Instituce obsahující tvrzení o důvodu zesplatnění bylo Navrhovateli zasláno dne 17. 5. 2013, evid. č. 3992/2013, aby se k němu mohl před vydáním nálezu vyjádřit. Navrhovatel se však k tomuto tvrzení nijak nevyjádřil, ani je nezpochybnil.

V řízení se tedy nepodařilo prokázat, že Instituce přistoupila k zesplatnění úvěru na základě neuhrazení splátky úvěru dne 18. 11. 2012 a že se tak tedy stalo v důsledku nevydání dvojnásobku životního minima jednotlivce Navrhovateli, resp. neumožnění dispozic na účtu v této částce.

Navrhovatel po Instituci požadoval náhradu škody, kterou označil jako „■“ a škody, kterou označil jako „■“.

K částce za upomínku ve výši 95 Kč se finanční arbitr vyjádřil výše a dovodil, že neprovedená inkasní platba ze dne 14. 11. 2012 ve výši 2.370 Kč měla být platbou za elektřinu hrazenou prostřednictvím inkasa. Na rozdíl od částky za upomínku však nejde v případě částky 2.370 Kč o škodu v příčinné souvislosti s porušením právní povinnosti Instituce. Je pravda, že pokud by Instituce umožnila Navrhovateli dispozici s prostředky ve výši dvojnásobku životního minima, resp. s částkou 5.091 Kč došlou na jeho účet, tato platba by byla s vysokou mírou pravděpodobnosti provedena. Pokud ale finanční arbitr uložil Instituci vydat Navrhovateli částku 5.091 Kč, pak nemůže rozhodnout o tom, aby mu také byla vydána částka 2.370 Kč, neboť nemůže být z několika důvodů vydáno několikrát totéž. Jinými slovy pokud by Instituce svou povinnost neporušila, Navrhovatel by částku 2.370 Kč stejně uhradil, jen by se tak stalo dne 14. 11. 2012 inkasním převodem z účtu. Nejde tedy o náklad, který by Navrhovateli jinak nevznikl.

Totéž platí o platbě nájemného ve výši 2.350 Kč. Tato platba měla být, jak finanční arbitr dovodil z Výpisu za listopad, kde je označena jako „■“ a „■“, provedena inkasem dne 20. 11. 2012. V tomto případě navíc Navrhovatel neprokázal ani to, že škoda vznikla, neboť nepředložil doklad o tom, že úhradu nájemného provedl jiným způsobem.

Navrhovatel požadoval po Instituci jako náhradu škody také náklady na telefonickou a písemnou komunikaci se společností ■ ve výši „cca“ 100 Kč, náklady na písemnou komunikaci s Exekutorskou komorou, s Exekutorským úřadem v Liberci, s Krajským soudem v Hradci Králové, s generálním ředitelem České spořitelny a s Kanceláří finančního arbitra ve výši „cca“ 500 Kč, náklady na kancelářský papír, náklady na zapůjčení počítače a tiskárny, barva do tiskárny a nákup obálek ve výši „cca“ 700 Kč, náklady internetu k e-mailové komunikaci, k zjišťování potřebných informací k dané problematice, e-mailových kontaktů jednotlivých institucí ve výši „cca“ 300 Kč, dobítí kreditu na telefonickou komunikaci s věřiteli ve výši 200 Kč, náklady na dopravu k bankomatu ve výši „cca“ 500 Kč.

Tyto náklady nebyly tedy Navrhovatelem přes výzvu finančního arbitra k vyčíslení škody vyčísleny přesně, s výjimkou nákladu na dobítí kreditu, který nebyl žádným způsobem doložen, a nákladů na dopravu. Náklady na dopravu byly Navrhovatelem specifikovány tak, že vzdálenost je 4 km a jedna cesta autobusem stojí 12 Kč, celkem 14x. Navrhovatel nedoložil jízdenky prokazující cesty veřejnou dopravou, naopak uvedl, že jej k bankomatu vozila jeho známá osobním autem. Navrhovatel nedoložil, že by této osobě za dopravu k bankomatu platil. Pokud tedy náklad za dopravu vznikl osobě, která není účastníkem řízení, finanční arbitr jeho náhradu nemůže přiznat.

Z dalších nákladů byl doložen pouze nákup kancelářských potřeb ze dne 12. 12. 2012 (náhrada této škody byla Navrhovateli přiznána), náklady poštovní komunikace se společností ■ (dva podací lístky ve výši 2 x 26 Kč, celkem tedy 52 Kč) a náklady poštovní komunikace s Institucí týkající se zesplatněného kontokorentního úvěru (podací lístek ve výši 26 Kč). Jak výše uvedeno, příčinná souvislost mezi nevydáním dvojnásobku životního minima jednotlivce a zesplatněním pohledávky Instituce ze Smlouvy o úvěru a Smlouvy o kontokorentu nebyla v řízení prokázána. Z toho důvodu nemůže Navrhovateli být přiznána ani náhrada nákladů na komunikaci se společností ■ a na komunikaci s Institucí týkající se zesplatněného kontokorentního úvěru.

Výši požadované náhrady nemajetkové újmy Navrhovatel neupřesnil. Uvedl pouze, že požaduje „odškodnění“ v celkové částce 90.000 Kč, od které zřejmě mínil odečíst výše uvedené vyčíslené položky náhrady škody.

K přiznání náhrady nemajetkové újmy a omluvy však není finanční arbitr příslušný. Podle § 11 občanského zákoníku platí, že „[f]yzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.“

Podle § 13 občanského zákoníku platí, že

„(1) Fyzická osoba má právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění.

(2) Pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích.“

Právo na přiměřené zadostiučinění (kterým může být např. omluva) a na náhradu nemajetkové újmy v penězích je tak přiznáno v případě neoprávněných zásahů do práva na ochranu osobnosti fyzické osoby.

Finanční arbitr je podle § 1 písm. a) ve spojení s § 3 odst. 1 a 2 zákona o finančním arbitrovi příslušný k rozhodování sporů mezi poskytovatelem platebních služeb a uživatelem platebních služeb při poskytování platebních služeb.

Zásah do práva na ochranu osobnosti je zásahem natolik specifickým, že i pokud by k němu došlo v úzké časové a místní souvislosti s poskytováním platebních služeb, věcná souvislost s poskytováním platebních služeb dána není. Jednání při poskytování platebních služeb a jednání představující zásah do práva na ochranu osobnosti lze jednoznačně oddělit. Nelze tedy uzavřít, že by k zásahu do práva na ochranu osobnosti mohlo dojít při poskytování platebních služeb, tedy v tak úzké souvislosti s poskytováním platebních služeb, aby rozhodování o něm náleželo do pravomoci finančního arbitra.

11. K výroku IV.

Protože finanční arbitr současně vyhovuje Navrhovateli, je na místě, aby Instituci uložil podle § 17a zákona o finančním arbitrovi sankci v minimální výši stanovené tímto ustanovením 15.000 Kč, neboť Instituce je podle nálezu povinna zaplatit Navrhovateli částku 5.284 Kč.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

P o u č e n í :

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci. Nález je podle § 17 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi vykonatelný podle občanského soudního řádu, jakmile plyne lhůta k plnění.

V Praze dne 28. 5. 2013

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitř